

Telegraful Roman

Apare Martea, Joia și Sâmbătă

Abonamentul:

Pe un an 32 corone.

Pe șase luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după invocăță

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Stările în Rusia

O persoană, care a văzut cu ochii săi stările din Rusia, povestește următoarele:

In viață publică și de stat a Rusiei stăpânește desordinea și zăpăcea.

Elementele, inclinate mai mult sau mai puțin pentru a păcălu, se grupează în sună partidelor din stânga cea mai extremă; în circularelor întemeiază intineri «democratice» sau «sovieturi», care pun măna pe întreprinderile industriale, și apoi declară simplu, că prin faptul acesta întreprinderea a trecut în «proprietatea statului». Sovietul, după aceasta, despoie așezământul, jăuește tot ce se poate, și membrii — dispar.

Niciu-nă se poate evidenția despre organizațiile democratice, care se sporesc ca burejii după ploaie caldă; ele n'au între sine nici o legătură. Activitatea unei astfel de organizații nu este prin nimic restrânsă, și se susține până atunci, până cândiese la iavelă o altă organizație democratică, a cărei concurență îi pune sfârșit.

In asemenea împrejurări, de sine întărit, guvernul actual nu se razină pe nici un fel de organizare democratică solidă sau pe oarecare pătură a locutorilor. Conducătorii partidului bolșevic sunt, prin urmare, să-si schimbe organele puterii executive cu multă ișteție. În ministerile lor, sau cum li se zice: în așezările comisariilor poporului, se fac dese schimbări, cu atât mai vîrtoș ca colo se comit multe furături și defraudări.

Faptul că guvernul se poate susține, se explică din molesirea și neputarea, în care au ajuns spiritele de urmă răsboiului și a revoluției. Stă-

pânărea de acum, sub titlul de reci-vare și statificare, poate să urmeze o lucrare sistematică de jătuire. Găsește sprinjini, în formarea aceasta, la grupul mic, dar sprinten al oamenilor patâti între care se găsesc și talente adevarărate, dar și mai mulți aventurei, cari voesc să facă afaceri strălucite și căriera repede.

Guvernul bolșevikilor n'are program hotărât politic și economic. Nu poate fi vorba de economie națională și de buget al statului. Cheltuielile de administrație ale statului cresc neîncet, iar venitile scad mereu.

PUBLICUL ESTE COPIEȘIT DE POTOPUL BANILOR DE HARTIE. și astfel banul se deprețează. Plătirea dărâsei se face afară că numeroasele organizații democratice și sovieturi intocmesc contribuții imotivă cutării clase a poporului; dar sumele incassate se strecă, în mare parte, în buzunarele deosebitelor democrații.

Anarhia pe teren financiar și economic, împreună cu anarhia vieții civile și polițice, va sguđui domnia bolșevikilor: — ea nu va scăpa de peire.

Răsboiul universal și revoluția adus cu sine probleme atât de grele, încăt poporul rus și conducătorii săi n'au fost în stare de a le rezolvi.

Clasele culte, cari au fost sprinjinite de revoluție, n'au avut program lămurit de lucrare și n'au fost capabile să conduce massele, care apoi, parăsite și înșelate, săi grupat sub lozincele amăgiatoare ale partidului din stânga extremă. Revoluția politică s'a înlocuit prin revoluția socială, cu desordinea și zăpăcea de astăzi.

Nou ministru comun de finanțe. Ziarile vienene ne aduc stirea, despre numirea baronului Spitzmüller de ministru comun de finanțe.

Foaia oficială a publicat în 10 I. c. un prealamb de către ministrul Burian, care este scutit de a mai conduce provizoriul la ministerul de finanțe. În al doilea decret al Măiestriei Sale se comunică numirea nouului ministru, a baronului Spitzmüller.

Svonurile, cu raport la retragerea din post a ministrului de externe Burian, se desmînt din partea cercurilor autorizate.

Situatia in Grecia. Un ziar din Amsterdam descrie prin peana unui deputat grec situația adevărată a Greciei față de situație lansată de puterile Integrale. Poporul grec se alipise cu fanatism de regelui Constantine; deci nu-i mirare, că așteaptă reîntronarea lui. Venizelos se lănuie numai cu forța balonelor străine. Parlamentul nu e legal, fiindcă au fost admisi ca deputați numai aderenții lui Venizelos. Acesta a pus sub acuză pesto 20 episcopi, sub pretext că sănă credințioșii ai regelui Constantine. Apoi a desființat o mulțime de membri ai curții și casăției, mulți judecători și 30 profesori universitari. Din armata acum pentru a treia oară depărțează elementele credințioase lui Constantine.

Factorii economici ai răsboiului

Cauzele răsboiului universal de astăzi se cercetează de obicei din puncte de vedere politice și militare.

Ziarul elvețian, Journal de Genève, desvoltă ideea, că factorul principal care a produs răsboiul este situația economică a țărilor beligeranți.

Journal de Genève constată, că raporturile de trai și de desvoltare ale deosebitelor state nu sănă aceleași.

Există țări, care au putut în sine sărbătorească acestui răsboi. Aceste țări adecăt său desvoltat prin industria lor, poporația li s'a sporit neîncetat, iar materialele brute li-au scăzut.

Sau bucurat de o situație economică destulă de boala: Anglia, Franța, America, Belgia și Portugalia.

Intr-un mănușnic voi strâng pe cei harniță, Săi atântă vom și noi să te înfrângă, Ca să te poată pune timpul lângă Cei păstrători de lege și de datini.

Nădejdi curate și nemuritoare! Voi sănătă sușet unei lumi cernile, Mormânt firilor demult prihântie, Iar mai idol vecii, raze de soare. Eu și tu că viața voastră și senină, Săi atunci — un glas ceres îmi spune: mâne, Când vei fi trup, altarele pagâne S'or dărâma și va fi 'n veci lumină.

Ear eu atunci mă voi retrage 'n umbră Ţi voi privi cum se ridică ceață, Care-astăzi săm, nu face doar altă, Deodă ţitoi arată fățu sumbră Turturoi cari poartă jugul vieții. Ei au fost azi apostoli credinții, Pregătitorii demii ai biruinții, Ei au fost vestitorii diminei.

Tăcut îi voi privi cum se desfășă La masă pregătită din vechime, Pentru care muril-a o mulțime De oameni buni cu fruntea "nigrijorată". Dar când îmi va fi glasul cu putere,

Prefăcut în piele de căte 20 de franci

Situația economică a lăsat mult de dorit în următoarele țări: Germania, Austro-Ungaria, statele balcanice, Italia, Rusia și Japonia.

Anglia, cu toate că îs importăza o mare parte a grăului, lănei și tot bumbacul din străinătate, se găsește în situație favorabilă de-a-si procură ușor necesitățile; acestea, aducându-le din întînse sale colonii de peste mări, unde îs poate ferici fară greutate sporul prea mare al supușilor săi.

In **Franta**, care în bună parte tot mai este și astăzi o țară agricolă, cheștiurile de alimente și procurarea materialelor brute nu formează o problemă îngrijitoare, caci numărul populaționii nu se prea ridică. Pe lângă aceasta, coloniile sale care socotind și Sahara sănt cu mult mai întinse decât întreaga Europa, îi asigură nesecate rezerve atât în articolle de alimentare, cât și în materii brute.

Si mai bine stau **americanii**. Statele Unite ar putea să fie îngrijate mai mult pentru numărul emigranților, decât al imigranților. Americanii, în urma poporaționii rare, au la indemnată totate articolele economice trebuințuoase.

Belgia, cu locuitorii săi numeroși (are de fiecare km patrat 254 de locuitori) se găsește în situație favorabilă, de cănd a dobândit Congo, care este de 82 ori mai mare decât totă Belgia.

Portugalia, poate fi mulțumita perfect cu soarta sa, caci este în mare parte stat agricol și are colonii de 23 ori mai întinse decât teritoriul său propriu.

Cu total alt fel se prezintă lucru în țările pomenite mai în urmă:

Germania, sufere mari greutăți din cauza alimentării poporului său, care se înmulțește într'u: de la 1870 până astăzi numărul sufletelor este

FOIȘOARA

Nădejile mele...

Neobosită minte zbuciumată
Iși toare firul gândurilor bune,
Când un zefir domot din soare apune
Iți bate în aripa parfumată.
In ploaie dulce-a razelor solare
Sfiosat zvon al florilor de vară
Îmi picură având, să vă cînt tară,
Nădejdi curate și nemuritoare.

Din vremuri vechi am ridicat altărul
Cel mai cinsit din căte sănt în lume,
Săi azi toată saftarea o poate spune,
Că am golit două pentru voi paharul.
— Si dacă glasul vremii va mai cere,
Să mai supori dureri și alte chiniuri,
Înveșmăntându-mi dorurile 'n inimuri,
Voi suporta dar mandru și 'n tăcere.

Voi suporta, caci ce e mai cuminte,
Decât să te jertfiești pentru credința
Ce aduce odă falnic bîrînța,
Care au visat cel mai dinainte...

și aceste piese aliniate una după alta, acest aur ar forma o panglică în lungime de 1050 de kilometri.

Dacă aceste piese de 20 de franci ar fi puse una peste alta, ar atinge o înălțime de 33.000 de metri, adică de vră opt ori înălțimea vârfului Mont-Blanc, cel mai mare munte al Europei.

In sărșit, din aurul ce reprezintă un miliard, s'ar putea face 22 de statuie-nasive, de talia mijlocie a unui om.

Dacă am socii ce ar reprezenta un miliard în argint, ar trebui să ne închipuim un bloc de 477 metri cubi, de o greutate de 5 milioane de kilograme. Un fir de un diametru de 4 milimetri topit, din acest argint, ar putea să împresioneze întregul muntelui ecuator. Pentru transportarea acestui bloc, repartizat în bucăți de căte 20 de kilograme, ceace reprezintă 800 bucăți de căte 5 franci, ar trebui 250.000 de oameni; pentru ca să fie expedite pe calea ferată, ar fi nevoie de 1000 de vagoane de căte 5 tone, — adică un tren lung de șase kilometri!

Mulți ar crede poate că, în banconete un miliard ar fi mai ușor de mantuiri. Eroare! Un volum broșat, alcătuit din 1000 de bi-

aproape dublu. Avântul puternic industrial ar fi fost chemat să impiedice emigrarea și să deschidă piața lumii pe seama producătorilor industriale germane. Însă, tocmai în urma acestei dezvoltării s-a ivit problema serioasă a procurării materiilor brute; de oarecare Germania, cum se știe, însă împărtășă două din trei părți ale materiilor sale brute. De aceea îi va fi multă bătăie de cap atât pentru sa se economice de piețele străine; iar starea aceasta foarte puțin să schimbe prin dobândirea târzie a proprietăților sale de peste mare.

Starea *Austria-Ungariei* a fost până acum muljumitoare, cîci în dubla monarhie Austria era centrul industrial, iar Ungaria central economic. Însă evoluția industrială a monarhiei a clătinat echilibrul, și Austria, în lipsa coloniilor, a fost silita să-și procure de la vecinii din orient trebuințele sale economice. De la tratatul de la Cernavodă din 1913, situația economică a monarhiei s-a înrăutățit mult, în deosebi că Sârbia amenință cu ocoalitie dușmană.

Tratatul bucreștean este izvorul nemuljumitorilor în statele balcanice. Turcia a pierdut Macedonia, care însă n'a căștagit-o Bulgaria. Sârbia n'a primit împrejurile mari, iar România rămăne o chestiune foarte ginășă jârmului Mării negre.

In Italia, sporindu-se repede locuitorii, emigrarea a lăsat dimensiuni tot mai considerabile. Datele statistice ne spun, că numărul anual de emigranți italieni este mai mare, decât numărul nașterilor acestor țări. Industria Italiei atâtăna cu desăvârșirea dela grăja străinătății, cîci Italia n'are decât puțin fier și puțină lână, iar cărbuni și bumbac nu are de loc.

Se crede, că un colos ca Rusia, bogată în comori naturale și săracă de locuitori, ar fi în stare să se susțină din puterile proprii. Nu-i-a. Marea, de-o latură, este inghețată o jumătate de an; de altă parte, căile Mării negrave nu săn în posesunța ei.

Japonia, ar avea motive să fie muljumită cu soarta, și totuși este nemuljumită, fiindcă și-a propus să imiteze avântul industrial englez. De aceea are trebuință de China, unde afă articolele economice și materiale brute, precum și terenul potrivit pentru înființarea de colonii japoneze. Așa se explică faptul, că Japonia s'a ferit să se amestecă în răsboiul universal, cîci cu incetul și în liniste dorește să pună mâna pe marea împăratie chineză.

Pe lângă răsboiul militar, mai există va să zică altul, care ar putea

să se continue în viitor: *răsboiul economic*. Cu acesta se ocupă tot mai des presa Intelegerii.

Nouă ordonanță de amnistie

Ziarul sibian *N. Reggeli Ujság* afîlă, că guvernul are de gând să publice o nouă ordonanță de *amnistie*, de astă dată privitoare la români.

Cu acest prilej confratii dezi-

arul numit tâlcuse hotărârea stăpânirii în următoarele cuvinte:

Este lucru vechi, că maghiarii sunt curând, și că se poartă cavalește și cu dușmanul său. (Tocmai de aceea s'au susținut maghiarii în cursul veacurilor. Red.)

Guvierul mai dase odată un fel de ordonanță de amnistie, prin care să amână pedepsele păcătoșilor învinuiti cu scumpirea prețurilor și furnizării pentru armata? Poate se vor îndrepta acești brazi cetățeni, îngăsiți pe societatea publicului, acuzați oameni, cari acăi acasă, ne pînimesc mai multe necazuri și mizerii, decât ne fac la front dușmanii noștri declarati.

N'aveam cauză de a trage la înăoială, că hotărârea stăpânirii a izvorat cu bun gând; însă rezultatul așteptat n'a urmat: guvernul a fost silit și-a revocă ordonanța, iar în Septembrie ar să se deschidă ușa temniței pe seama păcătoșilor. Sau să vorbind despre amnistie boemă?

Sentimentul omeneșel cel mai uman, cel mai frumos, cel mai sfîrstant a purtat condeul, cu care generosul nostru rege a semnat ordonanța aceasta, cari răspăta a fost o ură neînținută. Domnul Kramár și companiile săi, scăpând de spânzurătoare, s'au grubit îndată să-și continue munca ascunsă întreruptă.

Acum se pregătește, cum se afirmă, o nouă amnistie. De data aceasta, cum am amintit, ar fi vorba de români. Stăpânirea voiește să grățeze pe toți acei români, cari în vremea invației etern durerioase s'au căținat în credința lor. Foarte bine. Să fie guvernul ungar și mai departe cavaler. Să bage însă de seama să nu se păcălescă!

Așa creză ziarul maghiar sibian, că deacă guvernul s'ar păcăli cu amnestia nouă.

Noi suntem cu toate acestea, că prin indulgență ajungî mai departe, decât prin aspirine exagerată.

Vorbă și anului român: Cu răbdarea treci marea; cu râu, nici părău.

dintu'un tun de 7,6 cm., de câmp, costa numai 43 de mărci (datele săn din vorgerman); o lovitură dintr'un tun de 12 cm., costa 121 mărci; una dintr'un obuzier de 25 cm. 186 de mărci; iar dintr'un tun de acelaș calibrus de 200 de mărci.

Dar de-acă înainte, costul unei lovitură de tun crește enorm.

Dintr'un mortier de 30 cm., fiecare lovitură costă 1293 de mărci. Focul dintr'un tun de 30,5 cm. cere o cheilă de 2168 de mărci. În sfîrșit, o lovitură dintr'un tun de 350 costă 5200 de mărci.

Aicea săn socotește numai cheilelli pentru proiectile; dar mai și de înuit în seamă uzația tunului. Dintr'un tun de calibrus nu se pot trage, cu siguranță de tir, mai mult de 80 de lovitură; după aceasta, tunul trebuie să se reințarcă la turnărătoare, caci atîf ochirea devine defecuoasă, și arma nu mai e de nicio treabă.

Si mai mult costă torpilele întrebuite în răsboiul maritim, și mai ales de submarine. O astfel de torpilă reprezintă o valoare de 10.000 de mărci, și mai bine. Numai încărcătura unei torpile costa 5390 de mărci.

Tunurile mai mici, e adevarat că nu

Contele Burian despre pace

Ziaristi germani în Viena și Budapesta. — Ministerul de externe între ziaristi. — Vorbire de privirea chestiunii actuale.

Reprezentanții presei din Austria și Ungaria vizitaseră anul trecut Berlinul și frontieră germană, unde s'au împărtășit de o căldurăsoare primire.

Concordia, societatea din Viena a ziaristilor, a invitat pe confratii din Germania și și să dănsă în Austro-Ungaria.

Urmând invitația, ziaristi din Germania și și Livonia, Germania are să evacueze îndată teritoriul ocupat de dansă la oastă acestei frontieră. Germania va ieși din teritoriul cuprinzător de dansă la oastă Berezina, conform plătilor în numerar din contractul Incheiat germano-rus, încă mai înainte de a se face pace generală.

Vasele de răsboi, sechestrare de putere militară germană, rămân sub control german până la încheierea paixi generală.

Mărfurile, în valoare de cîte 50 milioane mărci, au să se prede până în 15 Noemvrie și 31 Decembrie 1918; în valoare de cîte 150 milioane mărci pînă în 15 Martie, 30 iunie 30 Sept. și 31 Dec. 1919; în valoare de cîte 300 milioane mărci pînă în 31 Martie 1920.

Contractele de înțregire, ale tratatului de pace din Brest-Litovsc, mai cuprind, după numitul ziar berlinoz, următoarele:

După statovarea frontierelor răsăritene: a Estonia și Livoniei, Germania are să evacueze îndată teritoriul ocupat de dansă la oastă Berezina, conform plătilor în numerar din contractul Incheiat germano-rus, încă mai înainte de a se face pace generală.

Vasele de răsboi, sechestrare de putere militară germană, rămân până la încheierea paixi generală.

Înjurați pe reînforții din captivitate

— Apel către toti cătuărari de bine — Multe jerife ni-a cerut răsboiul și neva mai cere.

Pe lângă contribuția de sânge, ce am dat-o prin părinții, frați, fetorii și nepoții noștri, am dat și alte jerife ce ni s-au cerut. Apeluri și colecte, toate și-au avut rezultatul, și am măngâiat pe ostiajii noștri naționale.

Dar cei mulți la număr, cari s'au alăt și mai sunt în captivitate, n'au fost numeni ciun să-măngâiască și să-întăreasă la virtuile creștinești. Au îl prilejuit de parte de căminul lor, de cei cu mai mare dureitate pentru suferințele lor, purtate fără a se plinge.

Acum cind ei se intorc din prisone, — până își vor revedea pe cei mai mulți ai lor, — au să stea în carantină trebuinătoare. În acest timp vîn și cer se zăiere și căru de căti, zicând:

«Dă-nă, părinte, că de 2-3 ani nu am căt și n-am auzit vorbă românească!»

Precum lu ale rănduri am înădrisit și apela la sprijinul inteligenței noștri, și să acum rugămintea mea o adresez tuturor acelor, cari deși nu au gustat din amarul străinătății, totuști au părțea durea ce au avut-o acesei și îi neamălu.

Înădrisesc din nou a bate la usile administrației ziarelor noastre să binevolască a trimite din ziare căte 2-3 exemplare și cări de cîti potrivite.

Să zărești ușa varhely, la 5 Septembrie 1918.

Andrei Moldovanu, preot militar, K. u. K. Heilmekherlager ...

Dela școalele noastre medii din Brassó (Brașov)

Înștiințare pe anul 1918-1919

Un an școlar 1918-19 se începe în 1 Septembrie st. vechi 1918, adeacă în 14 Septembrie st. nou. Părinții cari doresc să-șe dea copiii la aceste școale, să potrifică și să le prezinte cu filii lor la cancelaria direcțională școlare în zilele de 1, 3 și 4 Septembrie vechi, adeacă în 14, 16 și 17 Septembrie st. nou pentru înscriere.

Scolari cari se înscriu pentru prima dată la școalele noastre medii, vor aduce testimoniu scolar, certificat de naștere și certificat de recuviare. Testimoniu scolar de la clasa precedentă sau să-șe prezinte testoare, care vînă să se înscrive, aşadar și scolari cari au absolvit clasa precedentă la școala noastră.

Din 31 August și până în 3 Septembrie vechi de 8-12 ore a. m. se vor înține examene de corrigenie. Ceice sărăiează mai târziu, au să dea peție la directoare, dovedind cu atestat valabil cauză înținzerări.

Examenele private (particular) și vor fi în zilele de 11-13 Septembrie vechi, având scolarii privatizați să se prezinte până cu mult în 11 Septembrie st. vechi, în canceleria direcțională școlare și, să plătească scălele școlare și de examen.

Notă. — Scolari cari vin de la institut, unde la gimnaziul superior nu au învățat limba grecească, vor avea să-șe un examen de primire în limba grecească.

Suma didactică și a tuturor taxelor scolare în gimnaziul inferior și școala reprezentativă este de 80 coroane pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V-VIII) de 157 coroane pe an. — Scolari cari să înscriu pentru înădrisatada la una dintre școalele noastre centrale gr. or. romane de aci, platește 100, sau realie încă o taxa de primire de K. 10, — odată pentru totdeauna pînă suma mai sus arătată.

